

Indtryk og materiale fra kommunal temadag om skove

Foreningen *EnviNa* afholdt i foråret en temadag om skove, med særlig vinkel på ammoniak og natur i skove. Dette notat indeholder indtryk og materiale fra dagen til alle interesserede.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

- [Baggrund](#)
- [Om loven](#)
- [Kvælstofdeposition i skove. Hvilke faktorer har betydning?](#)
- [Ammoniak-belastning af skove og betydningen for epifytiske laver](#)
- [Naturtilstanden i de danske skove - set i et geografiske og historisk perspektiv](#)
- [Hvordan får man viden om de mest værdifulde skove?](#)
- [Danmarkspremiere og præsentation af skovnaturindex'et](#)
- [Hvordan kan vi fremadrettet bruge dagens information i den daglige naturforvaltning?](#)

Der syntes ikke at være en helt enkel og nøje kendt sammenhæng mellem skovens naturkvalitet og ammoniakdepositionen.

Baggrund

Det er tydeligt, at der er øget kommunal fokus på hensynet til skovene, og at der fremadrettet i forbindelse med miljøgodkendelser kan blive stillet vidtgående vilkår for så vidt angår begrænsningen af kvælstofdepositionen fra den enkelte ejendom med henvisning til hensynet til skovene.

Enkelte kommuner er i færd med at kortlægge skovens naturværdier, og der udarbejdes skovplaner, som kan få betydning for administrationen af miljøgodkendelser af husdyrbrug.

Forvaltningen af skovhensynet efter husdyrloven hviler på naturkvalitetsvurderinger og mål for skovene. Der er standardiserede metoder til værdisætning af habitatskovene, og konkrete mål og beskyttelsesniveauer for disse. Det er der ikke for de øvrige skove, og forvaltningen af hensynet til skovene udenfor Natura 2000 områderne vil kunne blive varetaget meget forskelligt fra kommune til kommune og vil derfor få stor betydning for landbrugets produktionsmuligheder i det åbne land.

De arter og strukturer der tilskrives høj naturværdi i skovene er ikke alle ammoniakfølsomme, og der syntes ikke at være en helt enkel og nøje kendt sammenhæng mellem skovens naturkvalitet og størrelsen af ammoniakdepositionen. I udenlandske undersøgelser er der påvist en øget dominans af nitrofile arter i skoven jo tættere naturarealet ligger på en kvælstofkilde (*Pitcairn et al. 1998*). En lang række andre faktorer har imidlertid også meget stor betydning for bl.a. biodiversitet i skovene.

En afgørelse om at der er behov for at stille vilkår til ammoniakdepositionen fra husdyrbrug i forbindelse med miljøgodkendelse af husdyrbrug af hensyn til skovens naturkvaliteter, skal bero på en konkret vurdering af, om der er tale om en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser.

Her følger nogle indtryk fra oplæggene:

[Til top](#)

Om loven

v/Winnie H. Brøndum, Natur- og miljøkonsulent, Videncentret for landbrug

Videncentret for Landbrug blev kontaktet med ønske om at bidrage med et oplæg om skovhensynet i husdyrloven. Hverken miljø- eller naturstyrelsen havde ønsket at bidrage med et indlæg om reglerne i husdyrgodkendelsesloven, og hvorledes skovbeskyttelsen er kommet til.

Hensynet til skovene følger af VVM-direktivet og bekendtgørelsen, hvor bl.a. virkninger på mennesker, fauna og flora skal vurderes. VVM-reglerne for husdyrbrug er gennemført i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, og her er hensynet til skovene indeholdt i husdyrlovens § 19, og mulighederne for at stille vilkår, der sikrer hensynene, er gennemført ved § 27.

Principielt er det derfor ikke nyt at hensynet til skovene skal varetages, men der skal kun stilles vilkår, såfremt udvidelsen af husdyrbruget medfører væsentlige uønskede miljøpåvirkninger af skovens værdier.

Tidligere miljøgodkendelsessager har, ifølge miljøstyrelsen, vist, at det er vanskeligt at vurdere, hvornår hensynet til skovene ikke skulle inddrages i miljøgodkendelserne. Ifølge Miljøstyrelsen, er retningslinjerne for vurderingen af skoven gennemført ved en ændring af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen 10-04-2011 for at reducere de administrative byrder. I praksis har det medført:

- Afgrænsning af hvilke skove der er ammoniakfølsomme og skal vurderes nærmere
- Angivelse af et beskyttelsesniveau, hvorunder det ikke er nødvendigt at vurdere påvirkningen af skoven
- Fastlæggelse af hvilke nærmere vurderinger og beskrivelser af disse områder kommunerne skal foretage og redegøre for i en miljøgodkendelse

Indtrykket er imidlertid, at det ikke er lykket særligt godt. I praksis er afgrænsningen af de ammoniakfølsomme skove nærmere en rest efter en bortscrening af skove der ikke kan være ammoniakfølsomme.

Der findes ikke et enkelt kortværk, der viser hvilke skove der skal beskyttes, eller hvor de naturskovsindikerende eller gammelskovindikerende arter (§ 25 arterne) forekommer, og arterne er heller ikke alle ammoniakfølsomme eller specifikt tilhørende ammoniakfølsomme skove, [læs mere her](#).

Meget små skove i det åbne land vil ofte være mættede med kvælstof og derfor ikke følsomme over for yderligere eutrofiering. Beskyttelsesniveauet på 1 kg N/ha/år forholder sig ikke konkret til forholdene omkring småskovene, idet beregningssystemet ikke kan håndtere beregninger i skovkanten.

De fire vurderingskriterier der skal inddrages giver ikke et helt klart billede af, hvilket hensyn der skal varetages, og der gives ingen anvisninger til, hvordan beskyttelsesniveauet kan nuanceres.

Kriterierne synes relateret til vurderingen af tålegrænser, idet tålegrænsen for et naturareal afhænger af mål, pleje og naturværdi.

Relationen til skovloven og det forhold, at der i skovloven ikke er et generelt forbud mod at fælde højskovene og gødske nyplantninger, er ikke behandlet. Træer vokser normalt ganske udmærket ved et højt næringsstofniveau, og der er i skovloven ikke et generelt forbud mod "tilstandsændring" af skoven. Dertil kommer, at ikke alle skove er omfattet af skovloven.

[Link til præsentation](#)

[Til top](#)

Kvælstofdeposition i skove. Hvilke faktorer har betydning?

v/ Per Gundersen, professor. Københavns Universitet, Skov og Landskab

Per Gundersen fortalte, at kvælstofdepositionen i skovene er relativ høj pga. træernes filtrerende effekt. Effekten er forskellig for de forskellige arter af træer og naturligt størst for nåletræerne. Den høje afsætning kan give anledning til nitratudvaskning under skovene, når skovene mættes med kvælstof. Nitratudvaskningen er dog mindst under nåletræerne, idet disse ofte gror på næringsfattige jorde og optager en større del kvælstof sammenlignet med løvtræer.

Per fortalte også, at en stor del af skovene er randskove eller "øer" i det åbne land. 1/3 del af skovarealet kan defineres som randskov med mindre end 50 m til det åbne land, og depositionen er markant højere i randen af skoven end dybere inde i skoven.

[Link til præsentation](#)

[Til top](#)

Ammoniak-belastning af skove og betydningen for epifytiske laver. Hvad betyder høj ammoniakbelastning for artssammensætningen og naturindholdet?

v/Ulrik Søchting, Lektor, Biologisk Institut, Ecology and Evolution, KU

Ulrik Søchting gav et indlæg om, hvad epifytter primært laver. Skovepifytterne spredes ofte dårligt og er derfor tilpasset stabile miljøer. Diversiteten af epifytterne er betinget af, at der er mange potentielle nicher i skovene.

Visse epifytter har meget ringe spredning og smalle nicher og kan regnes som signal arter.

Ammoniakdepositionen på epifyt vegetation kan medføre alge-hypetrofi (øget cellevækst), ligesom der kan være et skifte i epifyttiske arter fra "acidofytter" til "nitrofytter".

[Link til præsentation](#)

[Til top](#)

Naturtilstanden i de danske skove - set i et geografisk og historisk perspektiv

v/Jacob Heilmann-Clausen, Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, KU

Jacob Heilmann-Clausen fortalte, at de danske skove potentielt kan være hjemsted for en meget stor artsdiversitet, dels på grund af den geografiske placering, dels på grund af en stor mulig rumlig variation med mange nicher. De danske skove rummer ca. 50 % af alle de danske arter og en endnu større andel af sjældne arter.

Afgørende for en høj naturværdi og diversitet i skovene er især vand, vedvarighed og ved. Grundet intensiv fældning frem til ca. 1800-tallet er mange danske skove imidlertid ret unge, ligesom mange er drænet og fortsat drives med intensiv skovdrift.

[Link til præsentation](#)

[Til top](#)

Hvordan får man viden om de mest værdifulde skove? Inddragelse af kommunale undersøgelser

v/Erik Aude, HabitatVision

Erik Aude gav en præsentation af arbejdet med at værdisætte og lægge planer for skove i kommunerne.

[Til top](#)

Danmarkspremiere og præsentation af skovnaturindex'et. Et redskab til naturvurdering af mindre skove

v/Erik Aude, HabitatVision

Erik Aude gav en præsentation af et indeks under udvikling til at beskrive skoves naturværdier. Der var fokus på bl.a. de biodiversitetsskabende karakterer som ved, vedvarighed og vand. Der blev dog ikke gjort rede for kriterier relateret direkte til ammoniakpåvirkningen af skoven.

Link til [skovvision](#) og [skovrapport](#)

[Til top](#)

Hvordan kan vi fremadrettet bruge dagens information i den daglige naturforvaltning?

v/Rasmus F. Frederiksen, Mariagerfjord Kommune

Rasmus F. Frederiksen måtte konkludere, at det ikke på kurset var muligt at komme frem til konkrete anvisninger, til hvordan ammoniakpåvirkningerne af skoven skal håndteres.

Viden på området er begrænset, og der er ikke tilgængelig viden eller værktøjer, der kan anvendes til at nuancere behovet for at stille krav.

[Læs mere her](#)